

П р о г р а м

7. 04. 2022.

МАЊИНСКИ ЈЕЗИЦИ У СРБИЈИ: ИЗМЕЂУ ЕВРОПСКЕ И МАЊИНСКЕ ПОЛИТИКЕ Отворени универзитет Суботица (I спрат, сала 211)

10h – 13:30h

Модераторка: Марија Мандић, Балканолошки институт САНУ

1. Ранко Бугарски, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Мој живот с Европском језичком повељом
2. Људмила Поповић, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Мањински језици у Србији из аспекта Европске повеље о регионалним или мањинским језицима
3. Едита Андрић, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
Статус мађарског језика и облици наставе мађарског језика у Војводини
4. Мирјана Ђорковић, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Румунски језик као економски капитал у Србији

Пауза: 11:30h – 12h

5. Далибор Соколовић, Филолошки факултет, Универзитета у Београду
Улога образовања у актуелној језичкој ситуацији словачког као мањинског језика у Србији (Војводина)
6. Марија Александровић, Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“, Вршац
Ромски језик у образовању у Србији данас: Изазови и перспективе

Дискусија и питања: 12:40h – 13:30h

Дискутанткиња: Клара Билић Мештрић, Хрватска академска и истраживачка мрежа – CARNET

Ручак и дневна пауза: 13:30h – 15:30h

P r o g r a m

2022.04.7.

KISEBBSÉGI NYELVEK SZERBIÁBAN: EURÓPA ÉS A KISEBBSÉGI POLITIKA KÖZÖTT Szabadegyetem, Szabadka, I. emelet, 211-es konferenciaterem

10h – 13:30h

Moderátor: Marija Mandić, Balkáni Tanulmányok Intézete, Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia

1. Ranko Bugarski, Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar
ÉLETEM AZ EURÓPAI NYELVI CHARTÁVAL
  2. Ljudmila Popović, Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar
KISEBBSÉGI NYELVEK SZERBIÁBAN A REGIONÁLIS VAGY KISEBBSÉGI NYELVEK EURÓPAI CHARTÁJÁNAK ASPEKTUSÁBÓL
  3. Andrić Edit, Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
A MAGYAR NYELV STÁTUSA ÉS A MAGYAR NYELV TANÍTÁSÁNAK MÓDJA VAJDASÁGBAN
  4. Mirjana Ćorković, Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar
A ROMÁN NYELV MINT SZERBIA GAZDASÁGI TŐKÉJE
- Szünet: 11:30h – 12h
5. Dalibor Sokolović, Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar
AZ OKTATÁS SZEREPE A SZLOVÁK, MINT KISEBBSÉGI NYELV JELENLEGI NYELVI HELYZETÉBEN SZERBIÁBAN (VAJDASÁGBAN)
  6. Marija Aleksandrović, Mihailo Palov Óvóképző Szakfőiskola, Versec
ROMA NYELV AZ OKTATÁSBAN SZERBIÁBAN MA: KIHÍVÁSOK ÉS PERSPEKTÍVÁK

Vita és kérdések: 12:40h – 13:30h

Moderátor: Klara Bilić Meštrić, Horvát Akadémiai és Kutatási Hálózat – CARNET

Ebédszünet: 13:30h – 15:30h

Округли сто

НАСТАВА НА МАЊИНСКИМ ЈЕЗИЦИМА:
НАСЛЕЂЕ ПРОШЛОСТИ И ПОГЛЕД КА БУДУЋНОСТИ
Градска читаоница, Градска библиотека Суботица

16h –17:30h

Анамарија Вичек, Министарство просвете, науке и технолошког развоја

Јанош Пушкаш, Педагошки завод Војводине

Данијела Радовић, Педагошки завод Војводине

Мирјана Саванов, професорка разредне наставе у Основној школи „Матија Губец“, Доњи Таванкут

Ивица Стипић, директор Основне школе „Иван Милутиновић“, Суботица

Модераторка: Марија Мандић, Балканолошки институт САНУ

Свечана вечера, 19 h

8. 04. 2022.

МАЊИНСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ: РЕГИОНАЛНО И ТРАНСНАЦИОНАЛНО

Отворени универзитет Суботица, (I спрат, сала 211)

9:30h – 12:30h

Модератор: Стејн Верват, Универзитет у Ослу

1. Марко Чудић, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
*ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТ И ПРЕВОЂЕЊЕ КАО ИДЕНТИТЕТСКИ МАРКЕР
ЧАСОПИСА EX SYMPOSIUM*

2. Ева Толди, Фиолозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
ВИШЕЈЕЗИЧНОСТ У МАЂАРСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ У ВОЈВОДИНИ

3. Беата Томка, Универзитет у Печују
ПОСРЕДНИЧКА УЛОГА МАЊИНСКОГ КРИТИЧАРА

Пауза: 10:30h – 11h

Kerekasztal-beszélgetés

TANÍTÁS KISEBBSÉGI NYELVEKEN:
A MÚLT ÖRÖKSÉGE ÉS JÖVŐBE TEKINTÉS

Szabadkai Városi Könyvtár

16h – 17:30h

Vicsek Annamária, Oktatási, Tudományügyi és Technológiai
Fejlesztési Minisztérium

Puskás János, Vajdasági Pedagógiai Intézet

Danijela Radović, Vajdasági Pedagógiai Intézet

Mirjana Savanov, tanítónő, Matija Gubec Általános Iskola, Tavankút

Ivica Stipić, igazgató, Ivan Milutinović Általános Iskola, Szabadka

Moderátor: Marija Mandić, Balkáni Tanulmányok Intézete, Szerb
Tudományos és Művészeti Akadémia

Gálavacsora: 19h

2022.04.8.

KISEBBSÉGI IRODALOM: REGIONÁLIS ÉS TRANSZNACIONÁLIS

Szabadegyetem, Szabadka, I. emelet, 211-es konferenciaterem

9:30h – 12:30h

Moderátor: Stijn Vervaet, Oslói Egyetem

1. Marko Čudić, Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar
*INTERKULTURALITÁS ÉS MŰFORDÍTÁS MINT AZ EX SYMPOSION FOLYÓIRAT
IDENTITÁSJEGYEI*
2. Toldi Éva, Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
TÖBBNYELVŰSÉG A VAJDASÁGI MAGYAR IRODALOMBAN
3. Thomka Beáta, Pécsi Tudományegyetem
A KISEBBSÉGI KRITIKUS KÖZVETÍTŐ SZEREPE

Szünet: 10:30h – 11h

4. Моника Данел, Универзитет „Етвеш Лоранд“ у Будимпешти /
Универзитет у Ослу
*МАЊИНА / ПРЕКОГРАНИЧНА, ИМИГРАНТСКА / ЕМИГРАНТСКА.
КЊИЖЕВНОИСТОРИЈСКИ КОНЦЕПТИ МАЂАРСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
У 20. ВЕКУ*
5. Корнелија Фараго, Филозофски факултет, Универзитет у Новом
Саду
*УПРКОС СВИМ ГРАНИЦАМА (СЛОЖЕНА ПОЛИСЕМИЈА ДИНАМИЧКИХ
ПРОСТОРА)*
- Дискусија и питања: 11:40h – 12:30h
Дискутант: Иштван Ладањи, Панонски универзитет у Веспрему
- Ручак и дневна пауза: 12:30h – 15h

Округли сто
МАЊИНСКИ ЈЕЗИЦИ У ПРЕВОДИЛАШТВУ
И ИЗДАВАШТВУ

Градска читаоница, Градска библиотека Суботица

15h – 16:30h

Иштван Ладањи, преводилац

Емеке Берењи, главна уредница *Хида*, часописа за књижевност,
уметност и друштвене науке

Кристина Оровец, уредница и преводитељка за *Хид*, часопис за
књижевност, уметност и друштвене науке

Викторија Радич, преводитељка

Ана Терек, песникиња, драматуршкиња и преводитељка

Модератор: Стејн Верват, Универзитет у Ослу

ПОЧАСНИ ГОСТ СКУПА

ТИБОР ВАРАДИ, академик

18h – 19:30h

РАЗГОВОР О КЊИГАМА ТИБОРА ВАРАДИЈА

Модераторка: Марија Мандић, Балканолошки институт САНУ
Свечана вечера, 20h

4. Dánél Mónika, *Eötvös Loránd Tudományegyetem*, Budapest/ Oslói Egyetem
KISEBBSÉGI/HATÁRONTÚLI, NYUGATI/EMIGRÁNS – IRODALOMTÖRTÉNETI KONCEPCIÓK A XX. SZÁZADI MAGYAR IRODALOMBAN
5. Faragó Kornélia, Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
MINDEN HATÁRJELENTÉS ELLENÉBEN (A DINAMIKUS TEREK POLISZÉMIKUS BONYOLULTSÁGA)

Vita és kérdések 11:40h – 12:30h

Moderátor: Ladányi István, Pannon Egyetem, Veszprém

Ebéd szünet: 12:30h – 15h

Kerekasztal-beszélgetés
KISEBBSÉGI NYELVEK A FORDÍTÁSBAN
ÉS A KIADÁSBAN
Szabadkai Városi Könyvtár, Olvasóterem

15h – 16:30h

Ladányi István műfordító

Berényi Emőke, *Híd irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat*, főszerkesztő

Orovec Krisztina, *Híd irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat*, szerkesztő és műfordító

Radics Viktória műfordító

Terék Anna költő, drámaíró, műfordító

Moderátor: Stijn Vervaet, Oslói Egyetem

A RENDEZVÉNY DÍSZVENDÉGE **VÁRADY TIBOR, akadémikus**

18h – 19:30h

BESZÉLGETÉS VÁRADY TIBOR KÖNYVEIRŐL

Moderátor: Marija Mandić, Szerb Tudományos és Művészeti

Akadémia, Balkáni Tanulmányok Intézete

Gálavacsora, 20h

МЕЂУНАРОДНИ СКУП / NEMZETKÖZI KONFERENCIA

*Мањински језици
и вишејезичност у Србији
и централној и источној
Европи*

*Kisebbségi nyelvek
és többnyelvűség Szerbiában
és Kelet-Közép-Európában*

САЖЕЦИ / REZÜMÉK

7–8. 04. 2022, Суботица / Szabadka

Ранко Бугарски

Филолошки факултет Универзитета у Београду
rbugarski@fil.bg.ac.rs

Мој живот са Европском језичком повељом

У уводном делу излагања представљају се настанак и природа Европске повеље о регионалним или мањинским језицима из 1992. године, као правног оквира и систематизованог скупа стандарда препоручених чланицама Савета Европе ради заштите и унапређивања регионалних и мањинских језика. Истиче се да су њени основни циљеви развијање институционалних механизма који подржавају употребу таквих језика, те допринос изградњи Европе на начелима демократије и културне разноликости. Указује се и на механизме континуираног праћења рада (тзв. мониторинга) на примени Повеље у земљама приступницама, које спроводи посебно и независно стручно тело – Комитет експерата за Повељу.

У другом делу излагања аутор се осврће и на своја искуства током рада Комитета експерата, чији је био члан из Србије у два мандата (2006-2018). Он указује на дилеме и структуралне недостатке Повеље, који су искрсавали или постајали очигледни током рада Експертске комисије (нпр. разлика између регионалног и мањинског језика, изостанак имигрантских језика, развој модерних технологија у комуникацији, фракције у одређеним националним мањинама и др.). Поред тога, аутор истиче да је ратификација Повеље унапредила статус појединих идиома (нпр. мијенкели у Шведској, квен у Норвешкој, корнволски у Енглеској, доњонемачки, лимбуршки и доњосаксонски у Холандији, кашупски у Пољској, баскијски у Шпанији и др.). Посебно се осврће на буњевачки, влашки, ромски и босански језик у Србији, чије је признање и развој подржала Повеља, а чији је статус био предмет бројних полемика и у самим говорним заједницама, те у стручној јавности Србије и суседних земаља. На крају, закључује се да је Повеља, упркос свим изазовима с којима се суочава, у значајној мери допринела порасту опште јавне свести о богатом језичком наслеђу Европе и о важности његовог очувања

Ranko Bugarski

Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar

ÉLETEM AZ EURÓPAI NYELVI CHARTÁVAL

Jelen tanulmány bevezető része a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek 1992-ben elfogadott Európai Chartájának létrejöttét és természetét mutatja be mint jogi keretet és az Európa Tanács tagjainak ajánlott szabványrendszert a regionális és kisebbségi nyelvek védelmére és használatának előmozdítására vonatkozóan. Rámutat arra, hogy e nemzetközi egyezmény fő célja az ilyen nyelvek használatát támogató intézményi mechanizmusok kidolgozása, valamint a demokrácia és a kulturális sokszínűség elvein alapuló Európa kiépítéséhez való hozzájárulás. Kitér a csatlakozó országokban a Charta végrehajtásával kapcsolatos munka folyamatos nyomon követésének (ún. monitoring) mechanizmusaira is, amelyet egy speciális és független szakértői testület – a Charta Szakértői Bizottsága – végez.

A tanulmány második részében a szerző a Szakértői Bizottságban kifejtett munkája során szerzett tapasztalataira tekint vissza, mely bizottságnak Szerbia képviseletében két cikluson keresztül (2006-2018) is tagja volt. Rámutat a Charta kapcsán megmutatkozó dilemmákra, strukturális hiányosságokra, amelyek a Szakértői Bizottság munkája során merültek fel, illetve váltak nyilvánvalóvá (pl. a regionális és a kisebbségi nyelv közötti különbségek, a bevándorló nyelvek hiánya, a modern kommunikációs technológiák fejlődése, az egyes nemzeti kisebbségeken belüli frakciók stb.). Emellett a szerző kiemeli, hogy a Charta ratifikációja megerősítette bizonyos idiómák (pl. Svédországban a meänkieli, Norvégiában a kvén, Angliában a cornwalli, Hollandiában az alnémet, a limburgi és az alsószász, Lengyelországban a kasub, Spanyolországban a baszk stb.) státuszát. Szerbiát illetően kiemelt figyelmet fordít a bunyevác, a vlach, a roma és a bosnyák nyelvre, amelyek elismerését és fejlődését a Charta támogatta, és amelyek státusza számos vita tárgyát képezte magukban a beszélőközösségekben és szakmai körökben is, mind Szerbiában, mind a szomszédos országokban. Végül arra a következtetésre jut, hogy a Charta, hiányosságai ellenére, jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a közvélemény jobban megismerje Európa gazdag nyelvi örökségét, valamint felismerje e nyelvek megőrzésének a fontosságát.

Људмила Поповић

Филолошки факултет Универзитета у Београду
ljudmilapopovic@yahoo.com

МАЊИНСКИ ЈЕЗИЦИ У СРБИЈИ ИЗ АСПЕКТА ЕВРОПСКЕ ПОВЕЉЕ О РЕГИОНАЛНИМ ИЛИ МАЊИНСКИМ ЈЕЗИЦИМА

Петнаест мањинских језика уживају у Србији заштиту у складу с Европском повељом о регионалним или мањинским језицима. У ратификационом документу Србије наводи се да је за десет од њих држава одабрала исте 43 мере заштите у складу с III делом Повеље, док су мере из II поглавља преузете за 5 мањинских језика. У раду се разматра однос између такозваних позитивних и негативних језичких права као однос између заштитних мера у складу са III и II делом Повеље. Анализира се актуелна ситуација у вези са заштитом наведених језика, заснована на извештајима Комитета експерата Повеље Савету Европе. У складу с хипотезом о доминантним и рецесивним варијантама језика, објашњен је статус појединих мањинских језика у Србији. Пореде се мере које су се преузеле у вези са заштитом мањинских језика других земаља-потписница Повеље у југоисточној Европи (Босна и Херцеговина, Румунија, Словенија, Хрватска, Црна Гора). Посебна пажња се посвећује спорним питањима која настају приликом реализације обавеза преузетих у складу с Повељом у пракси, а која су уједно одраз највећих изазова са којима се свет суочава у 21. веку. Истиче се проблем положаја националне мањине у условима кризе у земљи порекла.

Ljudmila Popović

Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar

KISEBBSÉGI NYELVEK SZERBIÁBAN A REGIONÁLIS VAGY KISEBBSÉGI NYELVEK EURÓPAI CHARTÁJÁNAK ASPEKTUSÁBÓL

Tizenöt kisebbségi nyelv élvez védelmet Szerbiában a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája értelmében. Szerbia ratifikációs dokumentuma szerint tíz kisebbségi nyelv esetében az állam ugyanazt a 43 védelmi intézkedést választotta a Charta III. részével összhangban, míg 5 kisebbségi nyelv esetében a II. fejezetben foglalt intézkedéseket foganatosította. Jelen tanulmány az ún. pozitív és negatív nyelvi jogok kapcsolatát a Charta III. és II. részében megfogalmazott védőintézkedések közötti kapcsolatnak megfelelően tekinti át. Az említett nyelvek védelmével kapcsolatos jelenlegi helyzetet a Charta Szakértői Bizottságának az Európa Tanácsnak küldött jelentései alapján elemzi. A domináns és recesszív nyelvváltozatokra vonatkozó hipotézissel összhangban taglalja az egyes kisebbségi nyelvek helyzetét Szerbiában. Egybeveti a Chartát aláíró, más délkelet-európai országokban (Bosznia-Hercegovina, Románia, Szlovénia, Horvátország, Montenegró) a kisebbségi nyelvek védelme érdekében hozott intézkedéseket a szerbiai praxissal. Kiemelt figyelmet fordít azokra a vitás kérdésekre, amelyek a Chartával összhangban vállalt kötelezettségek gyakorlati végrehajtása során merülnek fel, és amelyek egyben a XXI. században előttünk álló legnagyobb kihívásokat is tükrözik. Rámutatunk a nemzeti kisebbség helyzetének problémájára a származási országban kialakult válság körülményei közepette.

Едита Андрић

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
andrice@ff.uns.ac.rs

СТАТУС МАЂАРСКОГ И ОБЛИЦИ НАСТАВЕ МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА У ВОЈВОДИНИ

Излагање је посвећено облицима наставе мађарског језика у Војводини и промени статуса језика ове националне мањине у покрајини кроз историју. Првенствено се говори о демографским подацима који директно утичу на облике наставе, али и на статус језика. Подаци који ће се презентовати су узети из студија који прате демографско кретање на терену и из пописа становништва Србије (из 2011. године). Што се тиче заступљености мађарских ђака у укупном броју ученика у Војводини, податке смо проналазили у информацијама које је представио Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице.

Мађарски језик у Војводини се изучава као матерњи и као нематерњи језик, а сам језик је у настави присутан у два вида:

- као предмет проучавања (у оквиру предмета Мађарски језик и књижевност, Мађарски језик са елементима националне културе, и у оквиру предмета Мађарски језик као језик друштвене средине или као страни) и
- као средство за усвајање знања из разних области.

Настава се на мађарском институционално одвија на разним нивоима образовања, почев од предшколских установа па све до факултета, такође се може учити и у школама страног језика.

Andrić Edit

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

A MAGYAR NYELV STÁTUSA ÉS A MAGYAR NYELV TANÍTÁSÁNAK MÓDJJA VAJDASÁGBAN

Az előadás a vajdasági magyar nyelv státusáról és a magyar nyelv vajdasági oktatási modelljeiről szól. Elsősorban azt ecseteli, hogy a történelem során miként alakultak a demográfiai tényezők, ez ugyanis közvetlenül befolyásolja a magyar nyelv helyzetét és kihat az oktatás módszereire is. Az előadásban előforduló demográfiai adatok a legutóbbi (2011-es) népszámlálási mutatókra reflektálnak, de történelmi áttekintést is nyújtanak. A magyar diákoknak a vajdasági oktatási rendszerben történő részvételi arányával kapcsolatos információkat a Tartományi Oktatási, Jogszabályügyi és Nemzeti Kisebbségi Titkárság által közzétett adatokból merítettük.

A magyar nyelvet Vajdaságban anyanyelvként és nem anyanyelvként (környezetnyelv, idegen nyelv) oktatjuk, maga a nyelv pedig két formában van jelen:

– a vizsgálódás tárgyaként (és pedig a következő tantárgyak keretében: magyar nyelv és irodalom, magyar nyelv a nemzeti kultúra alapjaival, magyar mint környezetnyelv és magyar mint idegen nyelv), valamint

– a különböző tárgykörökkel kapcsolatos ismeretek elsajátításának eszközeként.

A magyar nyelv oktatása intézményesen különböző szinteken valósul meg: az iskoláskor előtti intézményektől kezdve egészen az egyetemi képzésig.

Мирјана Ђорковић

Филолошки факултет Универзитета у Београду
corkovic.mirjana@gmail.com

РУМУНСКИ ЈЕЗИК КАО ЕКОНОМСКИ КАПИТАЛ У СРБИЈИ

Циљ овог рада је да истражи у којој мери учење румунског језика у Србији може да се посматра као економски капитал, имајући у виду чињеницу да је румунски мањински језик у Војводини, национални језик суседне Румуније, те један од званичних језика Европске уније. На истоку Србије, пак, у употреби су варијетети румунофоних заједница, које део део говорника назива влашким, а део румунским. Анализа се фокусира на три сегмента: а) на специфичну конфигурацију Румуније и Србије, које имају повезано становништво и упућене су на сарадњу у домену привреде, политике, културе и др., при чему румунски чини део укупног друштвеног, културног и језичког богатства Србије, б) на послове који захтевају знање румунског у Србији данас, в) на ставове студената румунског према будућем запослењу са овим језиком испитане у анкети 2017. године. Резултати истраживања се анализирају у контексту језичких идеологија плурилингвизма и неолиберализма. Прелиминарни резултати указују на: а) дуготрајне економске везе Румуније и Србије, али и на заинтересованост мултинационалних компанија које у последње време смештају своје регионалне центре у Србију, доприносећи фокусирању на локалне језике у региону, б) на широк спектар послова који захтевају румунски језик в) на позитивне ставове студената румунског према запослењу са овим језиком.

Закључак имплицира да учење румунског језика има економски потенцијал, те да језичка образовна политика треба да буде осмишљена имајући на уму не само глобалне економске потребе друштва, већ и локалне. Истраживање је указало на потребу да се учење румунског промовише у различитим стручним доменима у средњем и високом образовању. У прилог томе говоре и анализирани ставови студената румунског, који показују да образовне институције кроз своје програме могу да допринесу формирању информисаних и позитивних ставова према учењу румунског језика, који укључују и његову тржишну вредност.

Mirjana Čorković

Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar

A ROMÁN NYELV MINT SZERBIA GAZDASÁGI TÖKÉJE

Jelen tanulmány célja megvizsgálni azt, hogy mennyire tekinthető a román nyelv tanulása gazdasági tőkének Szerbiában, tekintettel arra, hogy a román nyelv a szomszédos Románia nemzeti nyelve, az Európai Unió egyik hivatalos nyelve, valamint kisebbségi nyelv Vajdaságban. Kelet-Szerbiában pedig az ottani román ajkú közösségek nyelvváltozatai vannak használatban, amelyeket egyes beszélők vlachnak, mások románnak neveznek.

Az elemzés három szegmensre fókuszál: a) Románia és Szerbia sajátos konfigurációjára, mivel ez a két ország összetartozó lakosságuk révén is érintkezik, céljuk az együttműködés a gazdaság, a politika, a kultúra stb. terén, a román nyelv pedig Szerbia általános társadalmi, kulturális és nyelvi gazdagságának részét képezi; b) a mai szerb társadalomban román nyelvtudást igénylő munkakörökre; c) a román ajkú diákoknak az ezen a nyelven történő jövőbeni munkavállalással kapcsolatos hozzáállására, egy 2017-es felmérés eredményei szerint. A kutatás eredményeit a többnyelvűség és a neoliberalizmus nyelvi ideológiáinak kontextusában elemezzük. Az előzetes eredmények a következő tényezőkre mutatnak rá: a) Románia és Szerbia között hosszú távú gazdasági kapcsolatok állnak fenn, de számottevő a multinacionális cégek érdeklődése is, amelyek Szerbiában létesítettek regionális központot, növelve ezzel a régióbeli, helyi nyelvek jelentőségét; b) a román nyelvet igénylő munkakörök igen széles választéka; c) a román ajkú hallgatók pozitív hozzáállása az olyan munkakörökben való elhelyezkedés iránt, ahol ezt a nyelvet kell használni.

A tanulmány végezetül arra jut, hogy van gazdasági potenciál a román nyelv tanulásában, és a nyelvtanítás-politika kialakításakor nem pusztán a társadalom globális gazdasági szükségleteit, hanem a helyi szükségleteket is szem előtt kell tartani. A kutatás rámutat arra, hogy serkenteni kell a román nyelvtudás fejlesztését a közép- és felsőoktatásban számos szakterületen belül. Emellett szól az elemzésben megjelenő román tanulók állásfoglalása is, amely azt mutatja, hogy az oktatási intézmények programjaikkal hozzájárulhatnak a román nyelv tanulásával kapcsolatos jártasság és pozitív attitűd kialakításához, ami magában foglalja annak piaci értékét is.

Далибор Соколовић

Фиололошки факултет Универзитета у Београду
dalibor.sokolovic@fil.bg.ac.rs

УЛОГА ОБРАЗОВАЊА У АКТУЕЛНОЈ ЈЕЗИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ СЛОВАЧКОГ КАО МАЊИНСКОГ ЈЕЗИКА У СРБИЈИ (ВОЈВОДИНИ)

Полазећи од тврђе да је образовање један од одлучујућих чинилаца у еманципацији језичких мањина, реферат покушава да пружи одговор на следећа питања: на који начин фактор образовања делује на језичку ситуацију словачке заједнице у Војводини? Какав утицај образовни процеси имају на словачку говорну заједницу, на колективној и индивидуалној разини, раслојену територијално, генерацијски и социјално? У ком степену образовање утиче на остале сфере употребе, одржавања и развоја словачког језика у свакодневној савременој комуникацији? Каква је улога образовања у мрежи односа између варијетета језика словачке заједнице у Војводини?

Током друге половине 20. века, у Војводини је формиран разгранат систем образовних установа на словачком језику, од предшколског до факултетског нивоа. Припадници словачке заједнице у Војводини језик су усвајали у породицама, преносили га и развијали у комуникацији са осталим члановима заједнице, а у школама савладавали култивисану форму говорног и писаног словачког језика. Какве измене се у наведеном поступку одигравају у данашње време? 21. век бележи пораст могућности наставка школовања (факултетског, али и средњег) у Словачкој републици, ван граница Србије, за припаднике словачке војвођанске мањинске заједнице. Олакшан приступ овим образовним системима резултира дезинтеграцијом заједнице, доводи до јачања емиграције која одржава контакт са домовином, али средиште својих професионалних и животних интересовања пребацује негде другде.

У реферату ће бити истакнута и потреба реевалуације концепата образовне политике (нарочито у вези са језиком средине), неопходност усклађивања процеса стандардизације језика мањинске заједнице са актуелним стањем, као и значај активности државних органа, али првенствено појединаца, припадника словачке заједнице, и њихове мотивације у свакодневној употреби и очувању језика угрожене заједнице.

Dalibor Sokolović

Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar

AZ OKTATÁS SZEREPE A SZLOVÁK, MINT KISEBBSÉGI NYELV JELENLEGI NYELVI HELYZETÉBEN SZERBIÁBAN (VAJDASÁGBAN)

Abból az állításból kiindulva, hogy az oktatás a nyelvi kisebbségek emancipációjának egyik döntő tényezője, jelen tanulmány a következő kérdésekre keresi a választ: hogyan hat az oktatás, mint tényező a vajdasági szlovák közösség nyelvi helyzetére? Milyen hatással vannak az oktatási folyamatok a szlovák ajkú beszélő-közösségre, kollektív és egyéni szinten, valamint a területi, generációs és társadalmi rétegek szintjén? Milyen mértékben hat ki az oktatás a szlovák nyelv használatára, megőrzésére és fejlesztésére a mindennapi modern kommunikációban? Mi a szerepe az oktatásnak a vajdasági szlovák közösség különféle nyelvváltozatai közötti létrejövő kapcsolati hálóban?

A XX. század második felében Vajdaságban kialakult egy szerteágazó szlovák nyelvű oktatási intézményrendszer, az óvodától a felsőoktatási szintig. A vajdasági szlovák közösség tagjai családon belül ismerték meg a nyelvet, a közösség többi tagjával való kommunikáció során továbbadták és fejlesztették, az iskolákban pedig elsajátították a pallérozott szlovák nyelvezet beszélt és írott formáját. Milyen változások mennek végbe napjainkban az említett folyamatban?

A XXI. században a vajdasági szlovák kisebbségi közösség tagjai számára elérhetőbbé válik az egyetemi és a középfokú továbbtanulás lehetősége a Szlovák Köztársaságban, Szerbia határain kívül. Az említett oktatási rendszerekhez való könnyebb hozzáférés a közösség felbomlását eredményezi, a szülőfölddel kapcsolatot tartó, de szakmai és magánéleti érdekközpontját máshová helyező kivándorlás erősödéséhez vezet.

A referátum kiemeli továbbá az oktatáspolitikai koncepciók újraértékelésének szükségességét (különösen a környezet nyelvével kapcsolatban), a kisebbségi nyelv szabványosítási folyamatának az aktuális helyzettel való összehangolásának fontosságát, valamint az állami szervek, de elsősorban az egyének és a szlovák közösség tagjai szerepvállalásának és motiváltságának a jelentőségét a veszélyeztetett közösség nyelvének mindennapi használatában és megőrzésében.

Марија Александровић

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“, Вршац
maleksandrovic@yahoo.com

РОМСКИ ЈЕЗИК У ОБРАЗОВАЊУ У СРБИЈИ ДАНАС: ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

У Републици Србији усвојен је План и програм учења Ромског језика с елементима националне културе за осам разреда основне школе. Настава на ромском се одвија школске 2009–2010. године у Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“ у Вршцу са ромским студентима у оквиру пет предмета: Ромски језик, Култура говора, Књижевност за децу и Методика развоја говора 1, 2. Највиши образовни ниво на којем се изучавао ромски језик је на Филолошком факултету Универзитета у Београду, школске 2015–2016. године, као изборни предмет Савремени ромски језик, на Катедри за библиотекарство и информатику. Циљ овог рада јесте да скрене пажњу на истраживања о настави ромског језика у Србији и да предложи одређене мере за његово побољшање, на основу мог личног искуства у настави, с једне стране, и, с друге стране, на основу литературе која је у 21. веку значајно обогатила студије ромског језика у Србији. У раду се закључује да се ниједан од три постојећа нивоа учења ромског језика – предшколски, основношколски и високошколски – није показао као довољно добар за успешно напредовање и усвајање ромског језика код ученика и студената у Србији. На крају, у раду се предлаже план како да се неке од постојећих препрека превазиђу.

Marija Aleksandrović

Mihailo Palov Óvóképző Szakfőiskola, Versec

ROMA NYELV AZ OKTATÁSBAN SZERBIÁBAN MA: KIHÍVÁSOK ÉS PERSPEKTÍVÁK

A Szerb Köztársaság elfogadta a roma nyelv a nemzeti kultúra elemeivel tantárgy tervét és programját az általános iskola nyolc osztályára. A roma tannyelvű tanítás a 2009-2010-es tanévben a verseci a Mihailo Palov Óvóképző Szakfőiskolában a roma diákok számára öt tantárgy keretében zajlik: Roma nyelv, Beszédkultúra, Gyermekirodalom és Beszédfejlesztés módszertana 1, 2. A roma nyelv tanulmányozása a legmagasabb oktatási szinten a Belgrádi Egyetem Filológiai Kara Könyvtár-tudományi és Informatikai Tanszékén valósult meg a 2015-2016-os tanévben, a Kortárs roma nyelv szabadon választható tárgy keretében. Jelen tanulmány célja, hogy felhívja a figyelmet a roma nyelv oktatásával kapcsolatos kutatásokra Szerbiában, és javaslatot tegyen annak fejlesztésére, egyrészt a szerző személyes tanítási tapasztalatai alapján, másrészt a XXI. században született szakirodalom nyomán, amely jelentős mértékben gazdagította a roma nyelv kutatást Szerbiában. A tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a jelenlegi három – iskoláskor előtti, általános iskolai és felsőoktatási – szinten zajló roma nyelvtanulás egyik szinten sem bizonyult eléggé jónak ahhoz, hogy a szerbiai diákok sikeresen elsajátítsák a roma nyelvet és fejlesszék roma nyelvtudásukat. Végezetül a tanulmány javasol egy tervet a meglévő akadályok némelyikének a leküzdésére.

Марко Чудић

Филолошки факултет Универзитета у Београду
marko.cudic@gmail.com

ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТ И ПРЕВОЂЕЊЕ КАО ИДЕНТИТЕТСКИ МАРКЕРИ ЧАСОПИСА *EX SYMPOSION*

Већ самим својим називом, мађарски књижевни, уметнички, културални и филозофски часопис *EX Symposion*, основан 1992. у Веспрему, себе легитимише као својеврсног наследника некада култног новосадског неоавангардног часописа *Új Symposion*. Префикс „EX“ у називу, без обзира на недавно признање уредника Петера Божика да је у смишљању назива био руковођен искључиво практичним разлозима (жељом да избегне свако евентуално суђење због ауторских права), у току ове сада већ пуне три деценије постојања часописа, добио је и друга, симболична значења, можда и мимо првобитне воље уредника: то „EX“ може се тумачити на више начина, на пример као „бивши“, „некадашњи“ часопис, али и као часопис покренут у изгнанству, у егзилу. Суштина тог егзила и изгнанства је, између осталог, и у томе што је група сталних сарадника и коуредника овог часописа (Петер Божик, Иштван Ладањи, Ото Фењвешеш) почетком деведесетих година због рата била принуђена да се исели у своју матичну државу, Мађарску, но задржавајући своју двоструку културалну укорењеност, односно отвореност према целом ех-југословенском простору, без непотребне (националне и националистичке) парцијализације.

У односу на *Új Symposion*, нови часопис добио је у извесном смислу конзервативнију, више академску структуру: по правилу је реч о тематским бројевима, посвећеним или одређеном културном, интелектуалном или историјском феномену, или пак бројевима посвећеним опусу и рецепцији одређеног аутора. Те теме и феномени често су окренути проблемима и данас углавном скрајнутим и маргинализованим у културном животу (нпр. феномен смећа, порнографије, егзиланата, псовки, и много тога другог). Заједничка карактеристика обраде и ових тема и ових аутора јесте перманентно присуство и ех-југословенских погледа на датог аутора или тему. Тема овог излагања биће подробији приказ и проблемска разрада овог феномена.

Marko Čudić

Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar

**INTERKULTURALITÁS ÉS MŰFORDÍTÁS MINT AZ *EX SYMPOSION*
FOLYÓIRAT IDENTITÁSJEGYEI**

Az 1992-ben Veszprémben megalapított *EX Symposion* irodalmi, művészeti, kulturális és filozófiai folyóirat már a nevével is a valaha kultikus újvidéki neoavantgárd *Új Symposion* folyóirat egyfajta örököseként legitimálja önmagát. A folyóirat nevébe foglalt *EX* előképző kapcsán a folyóirat megalapítója és főszerkesztője, Bozsik Péter nemrég bevallotta, hogy a névadásban kizárólag gyakorlati célok irányították (az esetleges szerzői jogi pereket elkerülendő), ám létezésének immár három évtizede alatt ez az *EX* más, szimbolikus jelentéseket is kapott, talán a szerkesztők eredeti elképzeléseitől függetlenül is. Többféleképp lehetne értelmezni ezt az *EX*-et, például „hajdani“, „valaha létezett“ folyóiratként, de úgy is, mint egy száműzetésben megalapított folyóiratot. Ennek a száműzetésnek a lényege többek között abban is keresendő, hogy a folyóirat állandó munkatársi és szerkesztői csapata (Bozsik Péter, Ladányi István, Fenyvesi Ottó) a kilencvenes évek elején a háború miatt arra kényszerült, hogy anyaországába, Magyarországra települjön át, ám megtartotta kettős kulturális beágyazottságát, illetve az egész exjugoszláv térség iránti nyitottságát, kerülve a szükségtelen (nemzeti és nacionalista) felparcellázásokat.

Az újonnan megalapított folyóirat az *Új Symposion* hoz képest részben egy konzervatívabb, akadémikusabb struktúrával rukkolt elő: a szerkesztők általában tematikus számokban gondolkodnak – ezek a tematikus számok vagy egy-egy kulturális, szellemi, illetve történelmi jelenséggel, vagy pedig egy-egy szerzői életművel, illetve annak recepciójával foglalkoznak. A kiválasztott témák és jelenségek gyakran a kevésbé tárgyalt, a mai kulturális életben is (még mindig) margóra szorított témák közül kerülnek elő (pl. a szemérről, a pornográfáról, a földön futókról, a gyűttmentekről, a káromkodásról szóló folyóiratszámok stb.). E témák közös jellemzője, hogy az adott jelenségnek vagy szerzőnek a tárgyalása mindig tartalmaz exjugoszláv kitekintést is. Az előadás ennek a problémának a részletesebb feldolgozását nyújtja.

Ева Толди

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
eva.toldi@ff.uns.ac.rs

ВИШЕЈЕЗИЧНОСТ У МАЂАРСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ У ВОЈВОДИНИ

Специфичности мултиетничког друштва, различити културни кодови се од почетака одражавају у књижевним делима вишенационалне Војводине. Вишејезичност ствара окружење од којег ни књижевни начин изражавања не може бити изузет. Штавише, може се рећи да одступање од једнојезичне норме спада у начин битисања мађарске књижевности у Војводини. Потреба да се створи атмосфера, дочара локални колорит уметањем текстуалних целина на другом језику, представљају нека од најочигледнијих поетских решења. Излагање се бави поетским карактеристикама које се јављају у савременој мађарској књижевности у Војводини. Као резултат прелажења језичких граница јавља се специфична естетика. Студија случаја описује различите појавне типове вишејезичности, представља њене топосе и технике. Језиком се изражава и идентитет. У излагању се наводи и идеја о измештености стабилног идентитета. Теоријски оквир јој даје транскултуралност, а поимање вишејезичности стоји у корелацији са схватањем Вернера Хелмиха.

Toldi Éva

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

TÖBBNYELVŰSÉG A VAJDASÁGI MAGYAR IRODALOMBAN

A vajdasági többnemzetiségű társadalom jellegzetességei, az eltérő kulturális kódok a kezdetektől fogva éreztetik hatásukat az irodalmi alkotásokban. A többnyelvűség olyan környezetet teremt, amely alól az irodalmi beszédmód sem vonhatja ki magát, mi több, azt is mondhatjuk, hogy az egynyelvűség normájától való eltérés a vajdasági magyar irodalom létmódjához tartozik. Az atmoszféra ábrázolásának igénye, a helyi színek megidézése más nyelvű szövegegységek beiktatásával a legkézenfekvőbb poétikai megoldások közé tartozik. Az előadás a kortárs vajdasági magyar irodalomban megjelenő poétikai jellegzetességeket veszi számba. A nyelvi határátlépések specifikus esztétikát eredményeznek. Az esettanulmány felvázolja a többnyelvűség megjelenésmódjának több típusát, bemutatja toposzait és technikáit. A nyelv az identitás kifejezője is. Az előadás a stabil identitás kimozdítottságának gondolatát is felveti. Elméleti keretét a transzkulturalitás adja, a többnyelvűség felfogása pedig Werner Helmich nézeteivel áll korrelációban.

Беата Томка

Универзитет у Печују
thomkabeata@gmail.com

ПОСРЕДНИЧКА УЛОГА МАЊИНСКОГ КРИТИЧАРА

Мањински књижевни критичар је двојезични интелектуалац, који делује у међунационалној позицији, постајући компаративиста и посредник између своје матичне књижевности и културе која га окружује. Поред тога, он приказује вредности своје националне књижевности припадницима сопствене мањине, који немају увек приступа токовима стране литературе, у коју спада и мађарска књижевност посматрана из југословенске перспективе. Моје лично искуство из последњих деценија Југославије, сведочи о томе да смо истовремено имали увид у књижевна и уметничка дешавања како своје мултикултурне средине, тако и Мађарске. Познавање јужнословенских језика пружило је могућност да се мађарским читаоцима представе значајна дела ових култура, укључујући и превођење српских и хрватских теоретичара и есејиста на мађарски. Радо сам се прихватала и уређивања, предлагања, писања поговора прозним делима савремених мађарских аутора у Београду и Сарајеву. Ипак, и поред великог значаја критичара, без преводилаца, уредника, издавача, те часописа, такво посредништво се не би могло остварити.

Услед великих историјских промена на крају прошлог миленијума настале су нове мапе Балкана и Европе. Перспектива мањинског критичара се такође променила и у случају да је остао у регији свог рођења, као и у случају да се удаљио од ње, као што су то учинили припадници старијих и млађих генерација који су се нашли у дијаспори широм света. Мигрантски процеси стварају нове транснационалне књижевне односе и убрзавају проналажење адекватних метода и критичких инструмената за њихову интерпретацију. У новије време се на разним меридијанима сусрећемо с књигама аутора који потичу из бивше заједничке земље. Критичар – без обзира на своју националну или мањинску припадност – стоји пред задатком да следи лична и историјска искуства која су пронашла своју аутентичну естетску форму у фикцији. Своју делатност проширује на дела писана на енглеском, француском, немачком језику. Југословенске литературе су без преводиоца ступиле на сцену савремене светске књижевности.

Thomka Beáta

Pécsi Tudományegyetem

A KISEBBSÉGI KRITIKUS KÖZVETÍTŐ SZEREPE

A kisebbségi kritikus kétnyelvű értelmiségiként kultúraközi helyzetben tevékenykedik. Komparatizisztikai feladatokat vállal, melyekben saját nemzeti irodalma és azon kultúrák között közvetít, amelyek körülveszik. Kettős szerepkörének megfelelően a nemzeti irodalom értékeit igyekszik megismertetni kisebbségi környezetével, amely nem mindig tudja megfelelő mértékben követni a külföldi folyamatokat. Jugoszláviai perspektívából ide tartozott a magyar irodalom is. Személyes tapasztalataim Jugoszlávia fennállásának utolsó évtizedeiből származnak, amikor egyidőben követhettük saját többkultúrájú és -nyelvű környezetünk irodalmi és művészeti eseményeit, valamint a magyarországi sajtóét, kiadványokét. A délszláv nyelvek ismerete lehetővé tette e kultúrák követését és bemutatását a magyar olvasók számára mindkét országban. A szerb és horvát teoretikusok, esszéírók műveinek magyar fordításai és kiadásai ugyanezen célt szolgálták. Szívesen vállalkoztam az akkori kortárs magyar prózai művek ajánlásaira, szerkesztésére belgrádi, szarajevói kiadóknál. Nem szeretném a kritikus jelentőségét túlbecsülni, hisz fordítók, szerkesztők, kiadók, folyóiratok nélkül mindez lehetetlen lett volna.

A múlt század- és ezredvég átalakította Balkán és Európa térképeit. A kisebbségi kritikus látóhatára is megváltozott, akkor is, ha születésének vidékén maradt, akkor is, ha eltávolodott tőle. A kivándorlási folyamatok új transznacionális irodalmi viszonyokat teremtenek, és felgyorsítják az értelmezésükhöz szükséges megközelítések és kritikai fogalomkészlet kialakítását. A világ különféle régióiban jó ideje olyan könyvek jelennek meg, melyek borítóján a valamikori közös országból származó szerzők nevei szerepelnek. A kritikus számára – nemzeti vagy kisebbségi hovatartozásától függetlenül – új feladatként körvonalazódik azon személyes és történelmi tapasztalatok értelmezése, amelyek a fikcióban találták meg hiteles esztétikai formájukat. Tevékenysége tehát a magyar, szerb, horvát, bosnyák művek után az angol, francia, német nyelven írottakra is ki kell terjedjen. A jugoszláv irodalmakat idegen nyelven írott művek gazdagítják, amelyek fordítók nélkül jelennek meg a kortárs világirodalom terepén. A származási régióban élők e műveket az anyanyelvre visszafordított kiadások által ismerhetik meg.

Моника Данел

Универзитет „Етвеш Лоранд“ у Будимпешти
Универзитет у Ослу
d.mona7@gmail.com

МАЊИНСКО/ПРЕКОГРАНИЧНО, ЗАПАДНО/ЕМИГРАНСКО КОНЦЕПТИ ИСТОРИЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ У У МАЂАРСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ 20. ВЕКА

Обе категорије су настале као исход одређених историјских догађаја и као резултат двају различитих типова кретања у мађарској култури и историји мађарске књижевности. Категорија прекограничне мањинске мађарске књижевности, односно мањинске мађарске књижевности у Трансилванији, Војводини, Словачкој и Закарпатју, настала је померањем географских карата („the movement of borders over people”, Brubaker 2015)¹, као резултат реорганизације државних граница у 1920. години.

Категорија мађарске књижевности на Западу је уврштена у историју књижевности као скуп дела писаца који су напустили Мађарску 1946–1948. и 1956, то јест дела која су настала као резултат емиграције („the movement of borders over people”, Brubaker, исто). Термини књижевност дисидената, емиграната и дијаспоре се такође користе као даљи називи за ову категорију.

Посебан интер- и транскултурални положај, инхерентна језичка разноликост и вишејезичност књижевности у случају обе поменуте категорије доводи до померања канонске систематизације и структуре једнојезичне националне историје књижевности.

У свом излагању сумирам историјски развој ових категорија, затим померам фокус са институционалних система историје књижевности на читалачко искуство. Занима ме на који начин једнојезична мађарска рецепција постаје вишејезично искуство („са акцентом”), посредством такозваних мањинских и емигрантских текстова. Еминентна мултиперспективност књижевности у овим текстовима је на различите начине везана за вишејезичност, па је тако мађарски читалац током читања и тумачења нужно суочен са нечим немађарским.

---

¹ Rogers Brubaker. *Grounds for Difference*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2015.

Dánél Mónika

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
Oslo Egyetem

KISEBBSÉGI/HATÁRON TÚLI, NYUGATI/EMIGRÁNS IRODALOMTÖRTÉNETI KONCEPCIÓK A XX. SZÁZADI MAGYAR IRODALOMBAN

Mindkét kategória történelmi események következményeként és két különböző típusú mozgás eredményeként keletkezett a magyar kultúrában és irodalomtörténetben. A határon túli, azaz az erdélyi, a vajdasági, a felvidéki és a kárpátaljai kisebbségi magyar irodalom kategóriája a térképek mozgása (“the *movement of borders over people*” Brubaker, 2015)² révén keletkezett, az 1920-as országhatárok újrendezésének következményeként.

A nyugati magyar irodalom a Magyarországot 1946–48-ban és 1956-ban elhagyó írók munkáinak összegző irodalomtörténeti kategóriájaként szerepel, amely tehát el- és kivándorlások (“the *movement of people over borders*” Brubaker, *ibid.*) következményeként keletkezett. A jelenség további megnevezéseként a disszidens-, emigráns-, diaszpóra irodalom terminusok is szerepelnek.

Mindkét kategóriába tartozó irodalmak sajátos inter- és transzkulturális pozíciója, inherens nyelvi mássága, többnyelvűsége kimozdítja az egynyelvű nemzeti irodalomtörténeti kanonikus rendszerezéseket és struktúrákat.

Előadásomban összefogalom a két kategória történeti alakulását, változását, majd az irodalomtörténeti intézményrendszerekről az olvasói tapasztalásra helyezem a hangsúlyt. Az foglalkoztat, hogy az egynyelvű többségi magyar befogadás hogyan válik többnyelvű (akcentusos) tapasztalássá az ún. kisebbségi és emigráns szövegek hatására. Az irodalom eminens többnézőpontúsága ezekben a szövegekben különböző módokon a többnyelvűséggel kapcsolódik össze, és így általuk a magyar anyanyelvű olvasó szükségszerűen szembesül valami nem-magyarral a megértésük, az olvasásuk során.

---

² Rogers Brubaker. *Grounds for Difference*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2015.

Корнелија Фараго

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
corna@eunet.rs

УПРКОС СВИМ ГРАНИЦАМА (СЛОЖЕНА ПОЛИСЕМИЈА ДИНАМИЧКИХ ПРОСТОРА)

Основна питања предавања су следећа: како се у мањинској књижевној култури појављују егзистенцијалне авантуре промена империја, те трауматична престојавања? Какве дискурзивне формације односно какву поетику губитка стварају деконструисани стабилни идентитети? Какву поетику сећања генеришу времена са посебним интензитетом, анксиозно отворене перспективе, те очекивања која се не могу дефинисати? Каква језичка-идентитетска питања се постављају, и са којим функцијама се јављају српски текстови у мађарским прозним остварењима? Како се манифестује промена регистра искуства услед трансформације у постјугословенској констелацији? Каква тематско-садржинска и поетичко-формална обележја се стварају „у акустици Југославије”? Којим путевима се креће мањинска књижевност од жеље за сећањем, од намере и захтева за очувањем и реконструкцијом до искључивања сећања? У којој мери нови мисаони оквири доприносе томе да се на границу, на гранично стање мањине гледа као на комплексну форму смисла? Ситуације на границама, граничне околности исцрпљују, парализују, испражњавају, истовремено – како то каже наратор романа – на поједине тренутке осигуравају сагледавање и дефинисање нас самих.

Faragó Kornélia

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

MINDEN HATÁRJELENTÉS ELLENÉBEN (A DINAMIKUS TEREK POLISZÉMIKUS BONYOLULTSÁGA)

Az előadás alapkérdései: hogyan jelenik meg a kisebbségi irodalmi kultúrában az impériumváltások egzisztenciális kalandja, a traumatikus átrendeződések élményköre? Milyen *lehetőség-diskurzusokat* éltetnek, milyen *veszteség-poétikákat* állítanak elő a dekonstruált stabilitások? Milyen emlékezeti poétikákat generálnak a kivételes intenzitású idők, a határmódosulások nyomán megjelenő kényszerű bizonyosságok, a szorongatóan nyitott távlatok, a körvonalazhatatlan várakozások? Milyen nyelvi-identitásbeli kérdések merülnek fel, mi a funkciójuk a magyar kontextusban megjelenő szerb szövegmozzanatoknak? Milyen alakzatokban kerül megjelenítésre a posztjugoszláv konstellációba való átfordulás nyomán megnyilvánuló tapasztalás-váltás? „Jugoszlávia akusztikájában” hogyan alakulnak, milyen tartalmi, szemléleti, poétikai keretbe helyeződnek a megbontott összefüggések? Mely utakon jut el a kisebbségi irodalom az emlékezés vágyától, a megőrzés, a rekonstrukció igényétől az emlékezet kiiktatásáig? Mennyiben segítenek hozzá az új szemléleti keretek ahhoz, hogy a határra, a határhelyzetre mint komplex értelemformára tekintsünk? A határszituáció kimerít, lebénít, kiürít, ugyanakkor mint a regény elbeszélője állítja, egy-egy pillanatra akár az önmagunkra való rálátást is biztosítja.

Листа имена учесника и мејлова / A résztvevők névsora és e-mail elérhetőségei

Александровић Марија / Aleksandrović Marija	maleksandrovic@yahoo.com
Андрић Едита / Andrić Edit	andrice@ff.uns.ac.rs
Берењи Емеке / Berényi Emőke	berenyi.emoke@gmail.com
Билић Мештрић Клара / Bilić Meštrić Klara	lara.Bilic.Mestric@gmail.com
Бугарски Ранко / Bugarski Ranko	rbugarski@fil.bg.ac.rs
Ћорковић Мирјана / Ćorković Mirjana	corkovic.mirjana@gmail.com
Ћудић Марко / Ćudić Marko	marko.cudic@gmail.com
Данел Моника / Dánél Mónika	d.mona7@gmail.com
Фараго Корнелија / Faragó Kornélia	corna@eunet.rs
Ладањи Иштван / Ladányi István	lada1594@gmail.com
Мандић Марија / Mandić Marija	marija.mandic@bi.sanu.ac.rs
Оровец Кристина / Orovec Krisztina	cristarossa@yahoo.com
Поповић Људмила / Popović Ljudmila	ljudmilapopovic@yahoo.com
Пушкаш Јанос / Puskás János	janos.puskas@pzv.org.rs
Радич Викторија / Radics Viktória	radicsria@gmail.com
Радовић Данијела / Radović Danijela	danijela@pzv.org.rs
Саванов Мирјана / Savanov Mirjana	mirjana.savanov9@gmail.com
Соколовић Далибор / Sokolović Dalibor	dalibor.sokolovic@fil.bg.ac.rs
Стипић Ивица / Stipić Ivica	osivanmilutinovic@mts.rs
Терек Ана / Terék Anna	anka.tereek@gmail.com
Толди Ева / Toldi Éva	eva.toldi@ff.uns.ac.rs
Томка Беата / Thomka Beáta	thomkabeata@gmail.com
Варади Тибор / Várady Tibor	Varadyt@ceu.edu
Верват Стејн / Vervaeet Stijn	stijn.vervaeet@ilos.uio.no
Вичек Анамарија / Vicsek Annamária	anamarija.vicsek@mpn.gov.rs